

Autorzy scenariusza: Paweł Błasiak, Ewa Pytlak

Matsuri – japońskie święta

Cele:

- uzmysłowienie uczniom wielości i różnorodności japońskich świąt;
- kształtowanie umiejętności porównania polskich i japońskich zwyczajów świątecznych.

Potrzebne środki i materiały:

szary papier; farby plakatowe; pędzle; klej; nożyczki; papier kolorowy; sól; mąka; opisy świąt japońskich (materiały dla nauczyciela); rysunki strojów chłopca i dziewczynki na święto Shichigosan (załączniki nr 1 i 2); piosenki „Hinamatsuri” i „Koinobori”

(<http://www.youtube.com/watch?v=lw1N4kRqDPY> i

http://www.youtube.com/watch?v=yoFPm5sfz_8&feature=related)

wraz z tekstami ich tłumaczeń (materiały dla nauczyciela); rysunki przedstawiające japońskie święta (załączniki nr 3 – 7); wzory znaków (załącznik nr 8).

Realizacja

1. Rozmowa z dziećmi na temat świąt, które są dla nich szczególnie ważne. Pytamy uczniów o formy ich zachowania, świąteczne stroje oraz inne wydarzenia właściwe dla tego czasu.

2. Święto Shichigosan

Nauczyciel opowiada o święcie i prezentuje stroje noszone wówczas przez chłopców i dziewczynki.

Święto Shichigosan (Siedem – pięć – trzy) obchodzone jest 15 listopada. Tego dnia rodzice modlą się o pomyślność dla swoich dzieci. Jubilaci to chłopcy w wieku trzech i pięciu lat oraz dziewczynki w wieku trzech i siedmiu lat (stąd nazwa święta).

Tradycja święta sięga wielu wieków wstecz, aż do epoki Heian, ponad 1000 lat temu. Wtedy to japońscy dworzanie czcili osiągnięcie przez ich dzieci kolejno trzeciego, piątego i siódmego roku życia. W Japonii

bowiem liczby trzy, pięć i siedem były uważane za szczęśliwe. Wraz z nadejściem kultury samurajów zaczęto przypisywać tym cyfrom nowe znaczenia. Od trzeciego roku życia dzieci mogły zapuszczać włosy (wcześniej dokładnie je strzyżono), chłopcy w wieku pięciu lat dostawali swoje pierwsze hakamy (rodzaj samurajskich spodni), zaś siedmioletnie dziewczynki mogły przewiązywać swoje kimona pasem obi.

Współcześnie jednym z podstawowych obyczajów święta Shichigosan jest wizyta w świątyni szintoistycznej. Dzieci ubierają się wówczas w tradycyjne kimona oraz pozują do pamiątkowych zdjęć. Każde z nich otrzymuje również chitose ame („tysiącletnie słodczyce”), czyli długie, cienkie, czerwono-białe cukierki, które symbolizują zdrowie i długowieczność. Wręcza się je w torbie ozdobionej rysunkami żółwia lub żurawia, symbolizującymi długie życie.

3. Świąteczny strój

Nauczyciel prezentuje strój dziewczynki i chłopca, objaśniając jego kolejne elementy (załącznik nr 1 i 2). Następnie dzieli grupę na 4 zespoły i wręcza im ilustracje świątecznych strojów. Na środku sali, w kole, znajdują się fragmenty ubiorów przedstawionych na rysunkach (ok. 5 fragmentów dla każdego stroju). Członkowie grup podchodzą kolejno do koła i wybierają taki fragment, który pasuje do ich stroju. Grupa, która zgromadziła wszystkie elementy, przystępuje do malowania kostiumu.

4. Malowanie strojów

Każdy zespół wybiera jedną osobę, która kładzie się na szarym papierze, zaś reszta grupy obrysowuje ołówkiem jej kontur. Następnie, wspomagając się opisem nauczyciela i posiadanymi ilustracjami, dzieci malują świąteczne stroje.

5. Pamiątkowe zdjęcie

Z namalowanych kostiumów dzieci wycinają otwory na głowę, przykładają stroje do swoich twarzy i w takim „ubiorze” pozują do zdjęcia.

6. Pozostałe święta japońskie

Nauczyciel informuje dzieci, że w Japonii istnieje wiele różnorodnych świąt, zwanych ogólnie 'matsuri', czyli 'święto, festiwal'. Następnie rozdaje uczniom puzzle (do tego celu można wykorzystać pocięte na kawałki ilustracje przedstawiające poszczególne święta, załączniki nr 3 – 7),

ilustrujące określone święta i prosi, by w trakcie ich układania, zastanowili się nad nazwą, jaką można nadać poszczególnym uroczystościom. Po wykonaniu zadania, prowadzący podaje właściwe nazwy świąt i prosi o dopasowanie ich do posiadanych obrazków.

7. Świąteczne symbole

Opowiadając o kolejnych świętach, nauczyciel zwraca uwagę na charakterystyczne dla każdego z nich symbole i rekwizyty. Zadaniem dzieci będzie wykonanie kilku świątecznych przedmiotów.

- **Yuki matsuri – Festiwal Śniegu:** obchodzony jest w Sapporo na wyspie Hokkaido – czwartej pod względem wielkości wyspie archipelagu. Co roku miasto ozdabiane jest figurami ze śniegu, spośród których 12 osiąga wysokość kilku metrów. Organizowane są także zawody w budowaniu śnieżnych rzeźb, liczne koncerty i pokazy. Na festiwal przyjeżdża co roku ok. 2 mln ludzi.

Przygotowujemy świąteczny symbol. Dzieci „odpowiedzialne” za Festiwal Śniegu wykonują świąteczną rzeźbę, używając do tego celu waty oraz masy papierowej lub solnej. Ta ostatnia wyrabiana jest przy użyciu soli, wody i mąki (w proporcjach 1 x 1 x 1), które zagniatamy i formujemy w jednolitą masę.

- **Obon – Święto Zmarłych:** obchodzone jest w całej Japonii w połowie sierpnia. Ze względu na upał, Japończycy zakładają wówczas *yukatę*, czyli lekkie, bawełniane kimono. Buddyjskie Święto Obon ma niezwykle uroczysty charakter. Towarzyszy mu radosny taniec, *bon odori*, którym wita się dusze przodków. Taniec ten w różnych częściach kraju wykonywany jest w odmienny sposób. Innym świątecznym zwyczajem jest wieczorne puszczanie na rzecze zapalonych lampionów, które mają oświetlać zmarłym drogę do lepszego świata.

Przygotowujemy świąteczny symbol. Dzieci z „grupy Obon” przygotowują lampiony. Do ich wykonania używamy kolorowej, sztywnej karty A4 (najlepiej z bloku technicznego) i kolorowej bibuły. W środku karty wycinany prostokąt o bokach 16 x 24 cm, a z bibuły prostokąt o boku 18 cm x 28 cm. W miejsce wyciętego prostokąta, po jednej stronie tekturowej kartki, przyklejamy bibułę i sklejamy krótsze boki figury. W ten sposób otrzymujemy gotowy lampion.

Starszym dzieciom możemy zaproponować trudniejszą wersję zadania. Na kartce A4 wycinamy trzy prostokątne okienka, wyklejamy je różnokolorową bibułą, a następnie sklejamy krótsze brzegi kartki.

- **Hadaka matsuri – „Święto Golasów”**: to nietypowe święto, obchodzone w różnych częściach Japonii w innym czasie. Jego istotą jest zapewnienie pomyślności i odegnanie złych duchów. Główną atrakcją stanowi pościg za „świętym mężem” – uczestniczy w nim 9 tysięcy mężczyzn ubranych tylko w przepaski biodrowe (*fundoshi*). „Święty mąż”, którego dotknięcie przynosi szczęście, musi przebiec ustaloną trasą, zaś uczestnicy pościgu starają się go złapać. Następnie wszyscy polewają się wodą lub okładają błotem, co również ma chronić przed złymi mocami.

Przygotowujemy świąteczny symbol. Dzieci z tej grupy wykrawają paski z płóciennego materiału, a następnie malują markerem japońskie symbole (załącznik nr 8).

- **Gion matsuri – Festiwal Dzielnicy Gion**: to wielki festiwal obchodzony w Kioto, dawnej stolicy Japonii, w okresie lipca. Punkt kulminacyjny festiwalu – wielka procesja *Yamaboko Junko* – przypada 17. dnia miesiąca. Przez miasto przesuwiają się wówczas 32. platformy: wielkie, zwane *hoko*, na których występują aktorzy w historycznych strojach samurajów, gejsz i dworzan oraz małe, *yama*, z prezentowanymi na nich scenami z japońskiej mitologii i historii. Załoga jednej platformy może liczyć nawet 50 osób. Towarzyszy im tłum odziany w barwne stroje z dawnych czasów. Oprócz tego odbywają się licznie koncerty, istnieje możliwość skosztowania tradycyjnych potraw i poznania tajników dawnego rzemiosła. Japończycy delektują się wówczas ciasteczkami ryżowymi, *chimaki*, które chętnie ofiarowują sobie w prezencie.

Przygotowujemy świąteczny symbol. Dzieci wykonują wachlarze. Cienką kartkę A4 ozdabiamy japońskimi motywami, np. wizerunkiem żurawia, żółwia, postaci w kimonie czy ilustracją kwiatów wiśni. Następnie składamy ją wzdłuż krótszego boku, wyginając co 2 cm raz w jedną, raz w drugą stronę.

- **Kurama no hi matsuri – Festiwal Ognia**: święto to obchodzone jest w miejscowości Kurama, niedaleko Kioto, 22 października. Jest to uroczystość ku czci jednego z lokalnych bóstw. O godzinie szóstej wieczorem mieszkańcy zapalają przed swymi domami ognie o nazwie *kagaribi*, po czym biorą udział w paradzie, podczas której noszą małe lub

duże pochodnie sosnowe (*taimatsu*). W określonych miejscach miasta porozmieszczane są wówczas pochodnie o wysokości trzech metrów, zaś w procesji wykorzystywane są takie, które ważą nawet 80 kg. Dwie godziny później, o godzinie 20:00, wszyscy zbierają się w świątyni Kurama-dera, zaś po modlitwie uczestniczą w pochodzie palankinów (*omikoshi*).

Przygotujemy świąteczny symbol. Dzieci wykonują papierową pochodnię. Kartkę A-4 skręcamy po przekątnej i w powstałym w ten sposób stożku umieszczamy „płomień”, czyli pocięte kawałki czerwonej, pomarańczowej i żółtej krepiny.

8. Plakat – święta w Japonii

Na dużej kartce A1 dzieci rysują symbole przypisanego im święta i przyklejają karteczkę z jego nazwą.

Propozycja zajęć rozszerzających. Wzorując się na uroczystościach japońskich, można przygotować miniplatformy i rekwizyty oraz zorganizować klasową paradę.